

บทบรรณาธิการ

Editor's Note

“ญี่ปุ่น - ปัตตานี” : กว่า ๖๐๐ ปีที่รู้จักกัน..

เป็นอีกหนึ่งเรื่องราวที่วารสารรัฐสมิแล ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี จะได้นำเสนอเรื่องราวที่น่าสนใจที่เป็นความสัมพันธ์อันยาวนานระหว่างญี่ปุ่นและปัตตานี ซึ่งอาจจะเป็นเรื่องราวที่ไม่ค่อยได้มีการรับรู้ หรือเปิดเผยในวงกว้างมากนัก เพื่อให้เป็นที่ประจักษ์ด้วยงานวิชาการที่จะช่วยแสดงให้เห็นถึงบทบาทปัตตานีที่มีต่อญี่ปุ่นทั้งจากนักคิด นักเขียน และ นักวิชาการหลากหลายสาขาวิชา ที่มาจากทั้งในและต่างประเทศ มานำเสนอไว้ในวารสารรัฐสมิแลฉบับนี้ เพื่อจะทำให้เรื่องราวของความสัมพันธ์ระหว่าง 2 พื้นที่นี้ขยายสู่การรับรู้ในวงกว้างมากขึ้น

เนื้อหาในฉบับนี้มีผลงานทางวิชาการที่มีความหลากหลาย ทั้งงานวิจัย บทความวิชาการ บทสัมภาษณ์ ครอบคลุมความสัมพันธ์ระหว่างญี่ปุ่นและปัตตานีในหลากหลายมิติ ตั้งแต่การย้อนรอยอดีตความสัมพันธ์ระหว่างญี่ปุ่นและปัตตานีกว่า 600 ปีในอดีตที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันนับตั้งแต่ราชอาณาจักรรวิวกิว ซึ่งปัจจุบันราชอาณาจักรรวิวกิวก็คือ “จังหวัดโอคินาวา” ของญี่ปุ่นในปัจจุบัน ทั้งนี้ในอดีตที่ผ่านมา ทั้งปัตตานีและโอคินาวาต่างเป็นเมืองที่มีเอกราชเป็นของตนเองมาก่อนทั้ง 2 พื้นที่ ก่อนที่ปัจจุบันทั้ง 2 แห่งนี้ต่างผนวกเป็นส่วนหนึ่งของญี่ปุ่นและไทยจวบจนปัจจุบันเช่นเดียวกัน จากนั้นความสัมพันธ์ระหว่าง 2 พื้นที่นี้ต่างมีปรากฏการณ์และเรื่องราวความสัมพันธ์ตามช่วงเวลาถัดมาเป็นระยะ ๆ ที่สะท้อนให้เห็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัตตานีและญี่ปุ่นที่สั่งสมเรื่อยมาเป็นระยะมาจนถึงทุกวันนี้

ผลงานทางวิชาการต่าง ๆ ในวารสารฉบับนี้มีเรื่องราวที่หลากหลาย ครอบคลุมทั้งทางด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม สงครามโลก การเมืองเปรียบเทียบ วิถีชีวิต ต่างวัฒนธรรม และ ประวัติศาสตร์ ที่ล้วนเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างญี่ปุ่น-ปัตตานี ซึ่งหลายเรื่องราวแทบไม่ถูกเปิดเผยหรือมีการรับรู้ในวงกว้างมากนัก เนื้อหาในภาพรวมของวารสารฉบับนี้จึงมีส่วนสำคัญยิ่งที่จะทำให้เข้าใจถึงความสัมพันธ์อันดีในเชิงรัฐศาสตร์ระหว่างพื้นที่และส่งผลกระทบต่อเนื่องในมิติอื่น ๆ นอกเหนือจากทางด้านรัฐศาสตร์ตามไปด้วย

อีกประเด็นคือ บทเรียนที่สำคัญของการศึกษาเชิงรัฐศาสตร์ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับต่างชาติหลายครั้งที่ผ่านมา นั้นเรามักจะพบว่ากรมของประเทศไทยเป็นตัวตั้งต้นของความสัมพันธ์ ทั้งที่ความเป็นจริงนั้นเป็นที่ทราบกันดีว่า ประเทศไทยมีหลากหลายภูมิภาคในอดีตที่ต่างหลอมรวมมาเป็นประเทศไทยในปัจจุบัน และแต่ละภูมิภาคหลายแห่งล้วนมีความสำคัญและเป็นตัวนำในการมีปฏิสัมพันธ์กับต่างชาติมาก่อนพื้นที่ในส่วนกลางในหลายประเด็น ซึ่ง “ปัตตานี” ถือเป็นหนึ่งในพื้นที่ดังกล่าว อาทิ การเข้ามาตั้งสถานีการค้าของ “โปรตุเกส” ในประเทศไทยนั้น น้อยคนนักที่รับรู้กันว่า แท้จริงแล้วโปรตุเกสไม่ได้ตั้งสถานีการค้าที่อยุธยาเป็นแห่งแรก แต่พื้นที่แห่งแรกที่โปรตุเกสเข้ามาตั้งสถานีการค้าก็คือ “ปัตตานี” เป็นต้น

สำหรับ “ญี่ปุ่น” ก็เช่นเดียวกัน มีเอกสารบันทึกไว้อย่างน่าสนใจว่า เริ่มต้นตั้งแต่เรื่องราวประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างปัตตานีและ

ราชอาณาจักรรวิทวิ คือระหว่างปี ค.ศ. 1425 ถึง ค.ศ. 1570 ราชอาณาจักรรวิทวิ ได้มีการส่งเรือสินค้าเพื่อไปค้าขายไปยังพื้นที่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้จำนวน 150 ลำ ซึ่งในจำนวนนี้เดินทางไปอยุธยาจำนวน 57 ลำ ไปมะละกาจำนวน 20 ลำ ไปปัตตานีจำนวน 10 ลำ และ ไปชวาจำนวน 6 ลำ จึงทำให้เห็นว่าการเข้ามามีปฏิสัมพันธ์ทางการค้าการขายและการทูตในอดีตระหว่างไทยและญี่ปุ่นนั้น มีจุดเริ่มต้น 2 แห่งในไทยไล่เลี่ยกัน คือนอกจาก “อยุธยา” แล้ว ก็ยังมี “ปัตตานี” อีกแห่งหนึ่งที่เป็นเมืองสำคัญในการเข้ามามีปฏิสัมพันธ์ของญี่ปุ่นในประเทศไทยในปัจจุบัน

อดีตที่ผ่านมา เมื่อมีการเฉลิมฉลองความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและต่างประเทศ เรามักจะพบว่าเมืองชายขอบในภูมิภาคต่าง ๆ มักจะถูกมองข้าม ซึ่งการมองความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับต่างชาติส่วนใหญ่มักเป็นการมองโดยการอาศัยการใช้จุดเริ่มต้นจากศูนย์กลางการปกครองในภาคกลางของไทยในการมีปฏิสัมพันธ์กับต่างชาติเป็นหลัก ซึ่งทำให้เห็นถึงการไม่ให้ความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ที่ครอบคลุมพื้นที่ทั่วทั้งประเทศไทยอย่างแท้จริง เป็นการมองข้ามเมืองชายขอบหลายแห่งที่มีความสำคัญในเชิงประวัติศาสตร์ ทำให้เกิดการตัดตอนและการขาดช่วงทางประวัติศาสตร์ที่คนในประเทศไทยควรจะรับรู้และภาคภูมิใจว่า แท้จริงแล้วนั้น จุดเริ่มต้นของความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับต่างชาตินั้นยังมีพื้นที่อื่น ๆ รวมถึงพื้นที่ชายขอบที่มีบทบาทสำคัญกับการเชื่อมโยงมิติกับต่างประเทศ และยังส่งผลให้ขาดการสร้างความรู้ความภาคภูมิใจในพื้นที่โดย

เฉพาะคนในภูมิภาคนั้น ๆ ที่เป็นเมืองที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์กับต่างชาติเป็นอย่างมาก

ฐานะที่มหาวิทยาลัยแห่งนี้เป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกในภาคใต้ และตั้งอยู่ที่จังหวัดปัตตานี ซึ่งเป็นเมืองชายขอบที่ถูกมองข้ามและแทบถูกลืมในหลายมิติเมืองหนึ่ง ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วปัตตานีเป็นเมืองชายขอบที่มีบทบาทและความสำคัญหลายมิติในการเชื่อมความสัมพันธ์กับต่างประเทศมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานมาตั้งแต่อดีต จึงสมควรที่จะเปิดพื้นที่ เปิดเรื่องราว และเปิดโอกาสทางวิชาการ เพื่อให้เกิดการรับรู้ที่แท้จริงแล้วปัตตานีมีบทบาทหน้าที่ในการเชื่อมต่อสัมพันธ์ไมตรีกับต่างประเทศนี้อย่างไร โดยเฉพาะประเทศญี่ปุ่น

วารสารฉบับนี้จึงมีความภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่งที่จะนำเรื่องของเมืองชายขอบอย่างปัตตานีมานำเสนอให้เห็นข้อเท็จจริงและประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจที่หลายท่านไม่เคยได้ยินได้ฟังและรับรู้มาก่อน ทั้งปฏิสัมพันธ์กว่า 600 กว่าปีระหว่างปัตตานีและไคินว่า การยกพลขึ้นบกของอาหารญี่ปุ่นในประเทศไทยที่ปัตตานี ระบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของธุรกิจญี่ปุ่นทางด้านยานยนต์ในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ ชีวิตของลูกหลานชาวญี่ปุ่นที่คงดำรงชีวิตอยู่ในจังหวัดปัตตานี การเมืองการปกครองเมื่อเปรียบเทียบกับกรณีการณ์ของสองพื้นที่ เป็นต้น

ทั้งหมดนี้เพื่อจะทำให้เมืองชายขอบอย่าง “ปัตตานี” ในฐานะเมืองหนึ่งที่มีความสัมพันธ์อันดีกับญี่ปุ่นมาอย่างยาวนานตลอดจนอีกหลายชาติทั่วโลก..จะไม่ตกขอบอีกต่อไป

นภดล ทิพย์รัตน์

บรรณาธิการวารสารรัฐสมิแล